

SÈRIE 2

A tots els exercicis i opcions, les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Exercici 1.

[2,5 punts en total]

Piràmides sobre la immigració a Espanya

1.

[1 punt]

La piràmide corresponent als immigrants del Marroc mostra una població formada majoritàriament per adults joves, d'entre 25 i 50 anys, preferentment masculina, ja que són els grups d'edat de la població que va emigrar. Les classes de menys edat corresponen a persones nascudes al Marroc i arribades en processos de reagrupament familiar en molts casos.

(0,50)

La piràmide dels immigrants de la Gran Bretanya és una piràmide que reflecteix el gran pes de la població jubilada. És una piràmide regressiva on les classes d'edats corresponent als joves són pràcticament buides, al contrari de les classes d'edat de la població més gran, especialment les classes d'edat entre 60 i 75 anys.

(0,50)

2.

[1 punt]

A la darrereria del segle XX, el desenvolupament econòmic va transformar Espanya d'un país tradicionalment emigrant a un país receptor d'immigració. Les dues piràmides corresponen a dos dels perfils d'immigrants més comuns:

La piràmide dels immigrants del Marroc és representativa dels emigrants procedents de països pobres. Aquest és el grup més nombrós de la immigració que va arribar a Espanya, procedents de diferents països del nord d'Àfrica, l'Àfrica subsahariana, l'Amèrica llatina, l'Europa oriental i

l'Àsia, que arriben a la recerca de treball i d'unes condicions de vida més dignes. Els recursos econòmics són escassos i accedeixen a llocs de treball sovint precaris i amb remuneracions baixes. Els habitatges als que poden accedir sovint són subarrendats, per exemple, el lloguer d'una habitació amb dret a cuina en un habitatge d'un conegut, on poden conviure-hi més d'una família.

(0,50)

La piràmide dels immigrants del Regne Unit correspon al perfil de persones jubilades procedents d'altres països europeus que s'instal·len definitivament a Espanya, sobretot a la costa mediterrània, atretes per la suavitat del clima i per un entorn agradable i amb bons serveis. Aquest col·lectiu de població, que va augmentar de manera notable els primers anys del segle XXI, no troba dificultats per instal·lar-se a Espanya. Tenen un nivell de renda mitjà-alt i molts d'ells viuen en urbanitzacions on aquest perfil d'immigrant jubilat pot arribar a ser el majoritari.

(0,50)

3.

[0.5 punts]

El perfil corresponent als immigrants pobres és el que rep la majoria d'actes de racisme i xenofòbia. Les causes són diverses, però generalment responen a alguns dels aspectes següents:

La por als que són diferents per qüestió de raça, religió, cultura, etc.

Prejudicis, desconeixement i manca d'empatia

Circumstàncies socioeconòmiques: els immigrants pobres provoquen més rebuig i pateixen més actes de racisme que els immigrants de la mateixa procedència però de nivell socioeconòmic més alt.

Ideologia: hi ha ideologies que fomenten el racisme al no acceptar la diversitat cultural, ètnica o religiosa, al considerar-les una amenaça.

(0,50)

Es valorarà que l'estudiant esmenti almenys dues de les causes apuntades.

Exercici 2.

[2,5 punts en total]

Text sobre l'escassetat de l'aigua potable

1.

[1 punt]

El sector que consumeix més aigua és el sector agrícola (72%), seguit del consum domèstic (12%) i l'industrial (7%). (No és necessari que l'estudiant doni percentatges però sí l'ordre d'importància de cada sector)

(0,25)

El sector agrícola consumeix més aigua per les necessitats dels conreus de regadiu. Les hortes, els conreus de fruiters d'aigua dolça, el blat de moro i l'arròs són conreus molt exigents en la demanda d'aigua.

(0,25)

El consum d'aigua per a usos domèstics es concentra a les ciutats. És aigua destinada a les llars i a les activitats econòmiques que es produeixen en l'interior dels nuclis urbans.

(0,25)

La indústria també efectua un consum d'aigua notable, encara que diversificat segons cada sector. Alguns rams de la indústria tèxtil, les papereres i el sector de la indústria química són els que en fan un consum més alt.

(0,25)

2.

[0.5 punts]

En aquesta pregunta el corrector vetllarà perquè la resposta de l'estudiant sigui pertinent. Com a exemple, es podrien esmentar actuacions relacionades amb:

- Reutilització de l'aigua
- Millora dels sistemes de rec
- Ús de l'aigua més eficient
- Substitució de l'aigua potable per no potable en alguns usos (sanitaris, rec de jardins públics, neteja de carrers, etc.).
- Utilització d'aigües pluvials

(0,50)

3.

[1 punt]

Estrès hídric: l'estrès hídric fa referència a aquelles situacions en què l'aigua disponible no és suficient per satisfer la demanda o les necessitats d'aigua, tant en els sistemes socials com en els naturals.

(0,50)

Reg a manta: sistema de reg de les parcel·les per inundació. És el sistema de reg tradicional i més emprat, malgrat el consum elevat d'aigua que representa.

(0,50)

Exercici 3.

[2,5 punts en total]

Mapa de localització d'activitats logístiques

1.

[1.5 punts]

- a) La logística es pot entendre com qualsevol moviment i emmagatzematge que faciliti el flux de productes, des del punt de compra dels materials fins al punt de consum. L'objectiu final de la logística és assegurar el lliurament d'un producte determinat en el moment i el lloc indicats, amb la menor despesa de temps i de cost.

(0,50)

- b) L'evolució de la logística ha anat en paral·lel a l'expansió de la globalització econòmica: l'increment del comerç internacional, la reducció dels *stocks* industrials, l'augment de la intermodalitat i de les noves tecnologies.

Per altra banda, s'està assistint a un increment de les noves demandes en el sector que passen per un creixement en la quantitat i varietat de productes transportats, en l'augment del comerç *online*, en l'expansió de les operacions, i en la disminució de les dimensions de l'enviament i en les necessitats vinculades a les devolucions i els recanvis, entre d'altres.

(0,50)

- c) Dins la logística és fonamental el paper del transport intermodal. Aquell que combina diversos mitjans de transport que conflueixen en punts o nodes on s'ubiquen les plataformes logístiques al voltant de les quals s'organitza tot el procés de distribució.

Es tracta de punt dotats de bona accessibilitat i d'espai suficient. La intermodalitat permet mecanitzar i agilitzar les operacions de canvi de tipus de transport de manera que no calgui manipular la càrrega; això s'aconsegueix mitjançant el transport del producte en unitats intercanviables com, per exemple, els contenidors.

(0,50)

2.

[0.5 punts]

La resposta permet diferents tipus d'exemples, el corrector vetllarà perquè la resposta de l'estudiant s'adeqüi a la pregunta.

Exemples de respostes:

- Es pot esmentar l'exemple de la majoria de ports especialitzats en el transport de contenidors. Un cop arriben a les seves instal·lacions, continuen el seu trasllat per via terrestre mitjançant el ferrocarril, o el transport en camió.

(0,25)

- Un altre exemple pot ser el de la persona que utilitza la bicicleta o el cotxe per arribar a l'estació de tren més propera a casa seva, agafa el ferrocarril per desplaçar-se fins a una gran ciutat i, un cop allà, fa servir el metro o l'autobús fins a apropar-se al lloc de feina.

(0,25)

3.

[0.5 punts]

Els repartidors o “riders” són la darrera baula de la cadena logística. Són els encarregats de lliurar la mercaderia al consumidor. Aquest tipus de treballador, però, no gaudeix de contracte laboral sinó que treballa com a autònom, de manera que ha de fer front a totes les despeses derivades de l'acció de transportar la mercaderia (combustible, reparacions, assegurances, manteniment, etc.), resultant en un tipus de treball precari i de baixa remuneració.

(0,50)

Exercici 4.

[2,5 punts en total]

Text sobre la globalització

1.

[1.5 punts]

- a) L'alumne hauria de respondre que la deslocalització industrial és el fenomen que consisteix a traslladar part o la totalitat de la producció industrial de les empreses dels països desenvolupats a països de la perifèria.

Es va iniciar els anys 80. Les empreses que majoritàriament han deslocalitzat la seva producció són aquelles que requereixen molta mà d'obra i amb poca qualificació, com per exemple empreses dels sectors tèxtil, calçat, mobles, components electrònics, etc.

(0,50)

- b) L'alumne hauria d'indicar almenys dos motius
- En els països de la perifèria, la legislació laboral en relació amb la jornada laboral, el treball infantil, etc., és menys estricta o és inexistent.
 - En els països de la perifèria, la legislació mediambiental, en relació amb les emissions de gasos efecte hivernacle, generació i tractament de residus, etc., és menys estricta o és inexistent.
 - La rapidesa i la facilitat dels transports i les comunicacions a escala global.

(0,50)

Es deixa a criteri del corrector valorar altres motius que l'estudiant pugui aportar

- c) L'alumne hauria de respondre que el risc principal de la deslocalització industrial és la dependència d'altres països pel que fa al subministrament de productes bàsics o estratègics.

En el cas de la crisi de la covid-19, s'ha produït en algun moment una manca de productes bàsics per fer front a la pandèmia, com les mascaretes o els medicaments, fabricades majoritàriament a països com la Xina.

(0,50)

2.

[1 punt]

- En el món globalitzat la industrialització d'un país és sinònim de desenvolupament

L'alumne hauria de respondre que l'afirmació és falsa.

Fins a finals del segle XX, gairebé tota la indústria mundial es localitzava als països desenvolupats. Des de finals del segle XX, aquests països han traslladat la seva producció industrial a països poc desenvolupats.

Alguns dels països amb major producció industrial, com Índia o Indonèsia, pateixen greus problemes socials, econòmics, demogràfics, educatius o mediambientals i són països amb importants desigualtats. Aquests països depenen dels països desenvolupats i tenen poca capacitat de decisió i de control sobre els intercanvis i els preus dels productes. Per tant, la industrialització no és sinònim de desenvolupament.

(0,50)

- En el món globalitzat els països desenvolupats han viscut un procés de terciarització

L'alumne hauria de respondre que l'afirmació és vertadera.

La terciarització és una transformació econòmica i social que afecta els països més desenvolupats en què la població ocupada en el sector terciari o de serveis és més nombrosa que la població ocupada als altres sectors. El sector primari ha patit una gran disminució de població ocupada gràcies a la mecanització. El sector secundari ha deslocalitzat part de la seva producció a països perifèrics.

Les activitats del sector terciari han augmentat considerablement. A les activitats tradicionals d'aquest sector (transport, turisme, ...) s'hi han afegit altres activitats, com per exemple les relacionades amb la informàtica, les telecomunicacions, la robòtica, la recerca i investigació, etc.

(0,5)

El corrector tindrà en compte la competència de l'alumnat a l'hora d'argumentar i justificar la seva resposta.

Exercici 5.

[2,5 punts en total]

Climogrames de tres localitats de la península Ibèrica

1.

[1.5 punts]

Climograma 1 ↔ Localitat C

El clima representat en el climograma presenta sequera estival en 4-5 mesos de l'any, la qual cosa indica que es tracta d'un clima mediterrani. Les precipitacions són molt baixes: 351,5 mm anuals i la corba de les temperatures els mesos d'hivern està entre els 0 i els 5°C. Els mesos d'estiu els valors estan per sobre dels 20°C. Tots aquests elements caracteritzen el clima com a mediterrani de tendència continental, propi de les localitats interiors de la península, allunyades de l'efecte temperador del mar, amb hiverns molt freds i estius molt calorosos, i precipitacions anuals baixes. Condicions que es compleixen en la localitat C, situada a l'interior de la península, a 237 m d'altitud i allunyat de la influència de les masses d'aire marítimes. (0,50)

Climograma 2 ↔ Localitat A

El clima representat en el climograma 2 mostra una alta precipitació tots els mesos de l'any. A l'estiu, malgrat la disminució en la quantitat de pluja caiguda, no hi ha sequera estival. El total de precipitacions anuals és elevat: 1549 mm, i la corba de les temperatures mostra valors poc per sota dels 10 °C els mesos d'hivern, mentre que en els mesos d'estiu els valors de la temperatura no superen cap mes els 20 °C. Aquestes característiques són pròpies del clima temperat de tendència atlàntica, que es dona a la façana cantàbrica de la península, el litoral de Galícia i els sectors de muntanya mitjana de les serralades Cantàbrica i Pirineus. Condicions que es reuneixen en la localitat A del mapa, situada a la costa cantàbrica i sotmesa al pas freqüent de les borrasques atlàntiques que deixen pluges abundants. (0,50)

Climograma 3 ↔ Localitat B

El clima representat en aquest climograma presenta una gran sequera estival, amb 10 mesos en què el total mensual de les precipitacions es troba per sota del doble del valor de la temperatura mitjana del mes. El total anual de precipitació és molt baix: 221,9 mm. Les temperatures a l'hivern són poc fredes ja que la mitjana mensual està una mica per sobre dels 10 °C. L'estiu en canvi és molt càlid amb temperatures al voltant dels 25 °C.

Són unes característiques pròpies del clima mediterrani subàrid que es dona a l'extrem sud-est de la península. Unes condicions que es compleixen en la localitat B situada al voltant del cap de Gata, a la província d'Almeria, situada a la costa i oberta als vents secs i càlids procedents del nord d'Àfrica. (0,50)

2.

[1 punt]

- a) El paisatge agrari tradicional mediterrani s'articulava al voltant de la masia o el mas. Són explotacions agràries d'origen medieval gestionades per una unitat familiar. La masia o mas és una unitat de producció on es cultiven productes de secà com els cereals, la vinya i l'olivera (trilogia mediterrània). També s'hi podien trobar fruiters de fruita seca com els ametllers i els avellaners en alguns indrets.

Moltes disposen d'un hort de regadiu, on produeixen hortalisses per al consum propi. L'explotació inclou un sector forestal on s'explota el bosc. A les explotacions també s'hi pot criar bestiar.

(0,50)

- b) Els principals riscos ambientals associats al clima mediterrani són les sequeres, els incendis forestals i les inundacions. L'estudiant hauria de comentar-ne dos.
- Les sequeres són episodis més o menys perllongats en el temps en el qual es produeix un estrès hídric per falta de precipitacions. Són una conseqüència de la irregularitat en les precipitacions pròpia del clima mediterrani, agreujades pels estius secs i calorosos.
 - Els incendis forestals poden ser originats per causes diverses, tant de tipus natural com humà. Les característiques del clima mediterrani contribueixen a l'expansió dels incendis forestals a causa de l'existència d'un marcat període àrid estival, que es pot veure agreujat per l'efecte del canvi climàtic.
 - L'abandonament dels conreus i l'extensió i augment de la biomassa dels boscos per falta de gestió, són uns altres factors que també contribueixen a l'extensió dels incendis.
 - Les inundacions es produeixen generalment a la tardor. En les situacions atmosfèriques de "gota freda" les pluges poden arribar a ser torrencials i devastadores, i provocar pèrdues materials quantioses.

(0,50)

SÈRIE 5

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Exercici 1.

[2,5 punts en total]

Mapa de creixement de població a Espanya

1.

[1 punt]

L'alumnat hauria de respondre:

- Les àrees que han tingut un creixement més important entre 1996 i 2016 són l'entorn de Madrid, la costa mediterrània, les illes i la Vall de l'Ebre fins al País Basc.

(0,25)

- Les que l'han tingut menor i fins i tot negatiu corresponen a bona part de Castella-Lleó, Sistema Ibèric i interior de Galícia.

(0,25)

- Províncies de creixement important: qualsevol entre les de Madrid, Girona, Barcelona, Balears, València, Múrcia, Biscaia o Àlaba.

(0,25)

- Províncies de creixement menor o negatiu: Ourense, Lugo, Zamora, Salamanca, Palència, Soria, Guadalajara, Cuenca, Terol, Àvila.

- (0,25)

2.

[1,5 punts]

Entre els factors que expliquen les fortes diferències de creixement l'alumne ha de citar dos dels tres següents, amb una valoració de 0,75 per cadascun.:

- la continuació de la concentració de l'activitat industrial i de serveis al voltant de les aglomeracions urbanes més importants i també de les capitals de província i, en general, la costa.
- la continuació del despoblament de l'interior i especialment a la meitat occidental d'Espanya, motivat per la manca d'alternatives importants a l'agricultura.
- l'expansió del creixement cap a àrees properes a les ciutats grans i mitjanes.

En cas de posar altres factors, el corrector els valorarà en funció de la seva pertinença o no.

Exercici 2.

[2,5 punts en total]

Text sobre una planta de biomassa

1.

[0,5 punts]

Una planta de biomassa, és una central que utilitza la matèria orgànica d'origen vegetal per transformar-la en energia elèctrica.

(0,50)

2.

[1 punt]

Entre els avantatges l'estudiant podria citar alguns dels següents:

- Aprofitament de la fusta dels boscos
- Venda d'energia a les empreses dels Polígons Industrials.
- Gestió de boscos i Implementació de biomassa
- Treure rendiment de la fusta bona i no tan bona.

Es donarà 1 punt si l'estudiant esmenta dos avantatges. Es puntuarà a raó de 0,50 punts per avantatge. El corrector vetllarà per l'adequació de la resposta en cas de citar altres avantatges.

3.

[1 punt]

El comentari sobre si la frase: "L'energia obtinguda de la biomassa és una energia neta i sostenible" és correcte, ha tenir de compte que si bé l'aprofitament de la biomassa es considera una font d'energia sostenible, no es pot considerar neta ja que en el procés de cremar la biomassa s'emet a l'atmosfera CO₂ i altres gasos contaminants, encara que en menor quantitat que els que s'originen en la utilització de combustibles fòssils

Algun estudiant podria argumentar que el consum de biomassa no ha de produir-se a un ritme temporal més gran que el que tarda la vegetació en fixar el carboni de l'atmosfera ja que en aquest cas deixaria de ser sostenible.

(1 punt)

Exercici 3.

[2,5 punts en total]

Mapa de les explotacions agràries a Catalunya

1.

[1 punt]

El nombre d'explotacions agràries ha tendit clarament a la baixa en els darrers decennis no només a Catalunya sinó en el conjunt d'Espanya i altres països europeus. Entre els factors, cal que l'alumne mencionï almenys dos dels següents:

- el descens dels preus agraris en relació als preus d'altres sectors, amb la qual cosa les rendes agràries són cada cop proporcionalment menors.
- la necessitat d'augmentar la superfície de les explotacions per poder fer créixer la productivitat.
- la manca de continuïtat generacional al camp en buscar molts joves d'àrees rurals ocupacions en entorns urbans.
- la desaparició d'àrees agràries en entorns urbans o pròxims.

(0,50 per cada factor correctament identificat fins al màxim d'1 punt)

2.

[0,5 punts]

La solució és la següent:

- Horticultura – 4. Maresme
- Cereal i ramaderia porcina – 3. Osona
- Vinya, olivera i ametller – 5. Priorat
- Ramaderia bovina i ovina – 1. Alt Urgell
- Arròs, olivera, cítrics – 2. Montsià

0,10 punts per cada encert

3.

[1 punt]

Tenint en compte que Maresme, Alt Urgell i Osona tenen un percentatge alt d'explotacions amb alta producció, cal incloure l'horticultura i la ramaderia en general com les activitats més productives.

(0,50)

Per contra, tenint en compte que Priorat i Montsià apareixen com a zones amb explotacions sensiblement menys productives, els conreus menys productius són els llenyosos i també l'arròs.

(0,50)

Exercici 4.

[2,5 punts en total]

Gràfic sobre l'aigua embassada a Espanya

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 4: Recursos renovables i no renovables i 6: Concepte de sostenibilitat, del bloc de continguts 2: Medi ambient i paisatges, del document de concreció del currículum.

1.

[1 punt]

La tendència de l'aigua embassada en els darrers tres anys a Espanya ha estat a la disminució sensible de la disponibilitat de recursos.

(0,50)

La major disponibilitat a la primavera s'explica principalment per la fosa de neus que afecta les principals serralades espanyoles.

(0,50)

2.

[0,5 punts]

El principal factor natural és el clima i concretament l'escassetat i la irregularitat en les precipitacions.

(0,25)

El principal factor humà és el consum d'aigua, especialment a les zones de conreu de regadiu i d'alta concentració de població.

(0,25)

3.

[1 punt]

- Transvasaments des d'altres conques
 - Impacte ambiental sobre els ecosistemes de les conques d'origen de l'aigua: el menor cabal pot afectar els espais naturals relacionats amb el riu, com ara deltes o planes al·luvials.
 - Impacte sobre la disponibilitat de recursos de les zones d'origen de l'aigua, que en tenen menys.
- Construcció de dessalinitzadores
 - Cost elevat
 - Alt consum energètic
- Augment del nombre o la capacitat dels embassaments
 - Impacte ambiental en inundar espais de vall fluvial.
 - Impacte humà en inundar espais productius o fins i tot poble
- Increment del consum d'aigües subterrànies
 - Disminució de nivells per possible sobreexplotació i necessitat d'aprofundir cada cop més.
 - Salinització en pous propers a la línia de costa
- Estalvi en el consum d'aigua
 - Necessitat de conscienciació per a racionalitzar el consum.
 - Possible prohibició de determinades activitats.

(0,20) per cadascuna de les files amb resposta correcta.

En cada cas, amb citar un impacte serà suficient per obtenir la puntuació màxima.

Exercici 5.

[2,5 punts en total]

Taula sobre l'arribada de turistes estrangers a Catalunya

1.

[0,5 punts]

Les causes s'han de buscar en els efectes de la crisi econòmica iniciada el 2008 i que es deixa notar principalment al llarg dels anys 2010 i 2011 en la majoria del països occidentals.

(0,50)

2.

[1 punt]

Les principals nacionalitats de procedència són europees per tant la distància és un dels motius, aquest és el cas de francesos que doblen els que arriben del Regne Unit.

(0,50)

Una altra motivació és la competitivitat del sector turístic a Catalunya, tant en preus com en qualitat, respecte a altres destinacions similars.

(0,50)

3.

[1 punt]

El turisme estranger a Catalunya ha estat tradicionalment un turisme estacional, de sol i platja, que es concentra en els mesos d'estiu, sobretot juliol i agost.

(0,50)

En els darrers anys però ha guanyat pes el turisme dirigit a la ciutat de Barcelona, que s'ha convertit en la primera destinació turística de Catalunya. Aquest és un turisme més diversificat ja que contempla diverses modalitats que a més es desenvolupen al llarg de tot l'any com són el turisme cultural, el turisme de negocis i el turisme de congressos.

(0,50)